

ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อการปฏิบัติ ศาสนกิจของพระสงฆ์ในตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส¹

พ.ต.ต.นเรศ พุ่มแก้ว²

ผศ.ดร.มุฮัมหมัดอิลยาส หญ้าปรัง³

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1)ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส (2)แนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และ(3)แนวทางส่งเสริมการดำเนินการกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยรัฐให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าอาวาสและพระลูกวัด จำนวน 8 รูป ,ผู้นำชุมชนและตัวแทนจากเทศบาลตำบลตันหยงมัส ,องค์การบริหารส่วนตำบลตันหยงมัส, วิทยากร, ชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่ใกล้วัดทั้ง 4 วัด, เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจในพื้นที่ รวมประชากรศึกษา 25 รูป/คน

ผลการศึกษาพบว่า (1) พระสงฆ์ในพื้นที่ตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ได้รับผลกระทบ 4 ด้านคือ 1) วิธีการดำรงชีวิต 2) การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา 3) การเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา 4) การสังคมสงเคราะห์ (2) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจ ให้ชาวบ้านนำภัตตาหารไปถวายที่วัดหรือบิณฑบาตในวัด ด้านการประกอบพิธีกรรมหรือศาสนพิธีต่าง ๆ ใช้วิธีการปรับเปลี่ยนเวลาในการปฏิบัติให้เร็วขึ้น ด้านการเผยแผ่หลักคำสอนและด้านการสังคมสงเคราะห์ใช้วิธีเผยแผ่ภายในวัดโดยการเทศน์ในวันพระและทำกิจกรรมที่จัดภายในวัดเป็นส่วนใหญ่ (3) ข้อเสนอแนะจากพระสงฆ์และประชาชนในพื้นที่ตำบลตันหยงมัส คือ อยากให้ภาครัฐเป็นตัวขับเคลื่อนทุกกิจกรรม ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณให้กับวัดทุกปี เพื่อนำไปซ่อมแซมปรับปรุงบูรณปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่ภายในวัด

คำสำคัญ : ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจ เหตุการณ์ความไม่สงบ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาสที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซีย ทั้งสามจังหวัดเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษกว่าพื้นที่อื่น ของประเทศเพราะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ที่มี

¹ บทความเรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส” ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ผศ.ดร.มุฮัมหมัดอิลยาส หญ้าปรัง

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ความหลากหลายทางความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอัตลักษณ์ที่แตกต่าง กัน และด้วยสภาพการณ์ที่อยู่ในช่วงเวลาของเหตุการณ์ความไม่สงบมาอย่างยาวนานตั้งแต่ ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 13 ปี แล้วกำลังจะก้าวสู่ปีที่ 14 สำหรับปฐมบทของเหตุการณ์ความไม่สงบที่เป็นจุดเริ่มต้นที่ชัดเจนคือเหตุการณ์ที่มีกลุ่มคนร้ายบุกโจมตี เจ้าหน้าที่ทหารและปล้นอาวุธปืนที่กองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ บ้านปิเหล็ง ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 หลังจากเหตุการณ์นี้ ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็มีความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นรายวันอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบันนี้ ผ่านไป 13 ปี เหตุการณ์ความไม่สงบไม่มีทีท่าที่จะสงบลง แม้ว่ารัฐบาล เอกชน ภาคประชาชนจะร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างเต็มที่แล้วก็ตาม

ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2560, หน้า 2) กล่าวว่าภาพรวมโดยทั่วไปของสถานการณ์ตั้งแต่ปี 2547-2560 จากฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ พบว่าในระหว่างเดือนมกราคม ปี 2547 ถึงเดือนเมษายน 2560 มีเหตุการณ์ความไม่สงบรวมทั้งสิ้น 19,279 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ 6,544 ราย มีผู้บาดเจ็บ 12,963 ราย สรุปลง 13 ปี ระหว่างปี 2547 ถึงเดือนเมษายน 2560 มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บรวม 19,507 ราย

สำหรับจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในปี 2560 จากงานการข่าว ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลา สรุปลงเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบจำนวนทั้งสิ้น 177 เหตุการณ์ ผู้เสียชีวิต จำนวน 76 ราย ได้รับบาดเจ็บ 208 คน ประเภทของเหตุการณ์อันดับสูงสุดคือ ระเบิด 106 ครั้ง ยิง 51 ครั้ง และ วางเพลิง 9 ครั้ง ตามลำดับ

จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ไม่ได้เกิดขึ้นกับเฉพาะเจ้าหน้าที่ พนักงานลูกจ้างของรัฐ ชาวบ้าน พ่อค้า ประชาชนทั่วไปเท่านั้น ยังเกิดกับพระภิกษุที่ปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในพื้นที่อีกด้วย

รองศาสตราจารย์สมบุรณ์ บุญฤทธิ์ และ พระมหาวิเชียร วชิรธมโม (2549, หน้า 13) ในแถลงการณ์คณะสงฆ์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีการลำดับความรุนแรงที่เกิดกับพระสงฆ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2547 และ 2548 ได้ดังต่อไปนี้

1.วันที่ 22 มกราคม 2547 พระประจักษ์ จกธมโม วัดอุไรรัตนาราม ตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ถูกประทุษร้ายถึงแก่ภรรยาในขณะที่ยังออกบิณฑบาต

2.วันที่ 24 มกราคม 2547 พระวิชัยปานบุญ วัดคหุภิมุข ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และสามเณรเจตศักดิ์ หนูสังข์ วัดเวฬุวัน ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ถูกประทุษร้ายถึงแก่ภรรยาขณะออกปฏิบัติศาสนกิจ

3.วันที่ 16 พฤษภาคม 2547 มีวัดในจังหวัดนราธิวาสได้รับผลกระทบจำนวน 3 วัด ประกอบด้วย วัดธารากร ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ถูกลอบวางระเบิดอุโบสถ, วัดสังฆสิทธิธาราม ตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ถูกลอบวางระเบิดอุโบสถ และวัดราษฎร์สโมสร ตำบลรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ถูกลอบวางระเบิดซุ้มประตูวัด

4.วันที่ 16 สิงหาคม 2548 คนร้ายลอบวางระเบิดชุดคุ้มครองวัดพนาสนธ์ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ทำให้ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน(ชรบ.)เสียชีวิต 1 ราย ได้รับบาดเจ็บ จำนวน 8 คน หลังศาลาโรงเก็บกระดูก(เก็บอัฐิ)ของวัด ได้รับความเสียหาย

5.วันที่ 2 กันยายน 2548 คนร้ายลอบวางระเบิด พระลูกวัด วัดพรหมนิवास อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ขณะออกบิณฑบาต พระสงฆ์ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย จำนวน 2 รูป ทหารชุดคุ้มครองพระได้รับบาดเจ็บ จำนวน 3 นาย ชาวบ้าน 1 ราย

6.วันที่ 16 ตุลาคม 2548 มีคนร้ายประมาณ 10-15 คน ได้บุกเข้าไปภายในวัดพรหมประสิทธิ์ (วัดเกาะ) ตำบลนอกนอก อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ยิงเด็กวัดเสียชีวิต 2 คน เผาและใช้มีดฟันพระแก้ว โกสโล อายุ 78 ปี พรรษา 4 พระลูกวัดพรหมประสิทธิ์ มรณภาพ 1 รูป พร้อมกับเผากุฏิ 1 หลัง เผาอุโบสถและขโมยทรัพย์สินไปด้วย

งานการข่าว ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลา (2561) สรุปจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี2547-2560 พบว่ามีพระมรณภาพ จำนวน 21 รูป พระและสามเณรบาดเจ็บ 24 รูป

จากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นกับพระสงฆ์และสามเณรที่ได้ยกมากล่าวไว้ พอจะทำให้มองเห็นภาพผลกระทบจากเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับเจ้าหน้าที่ลูกจ้าง พนักงานของรัฐ ประชาชนทั่วไปเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นกับพระสงฆ์ สามเณร ผู้ซึ่งเป็นนักบวชในศาสนาพุทธเป็นบุคคลที่พุทธศาสนิกชนถือว่าเป็นที่พึ่งจากจิตใจ เป็นผู้เผยแผ่หลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ พระปลัดสุวัฒน์ กนต์วีโร รักษาการเจ้าอาวาสวัดชลธาราวาส เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561 จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนายประคอง คงแก้ว นายอำเภอระแงะขณะนั้น(พ.ศ.2549) ได้นัดหัวหน้าส่วนราชการ พระภิกษุในพื้นที่อำเภอระแงะ เพื่อประชุมหาแนวทางในการป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นสำหรับพระภิกษุ และปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอระแงะ ผลการประชุมได้วางแนวทางในการป้องกันและปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจสรุปสาระสำคัญดังนี้คือ

1.การออกบิณฑบาตซึ่งเป็นศาสนกิจของพระสงฆ์ในตอนเช้าของทุกวัน ขอความร่วมมือให้พระสงฆ์งดออกบิณฑบาต โดยจะให้ชาวบ้านนำอาหารไปตักบาตรที่วัดแทนการออกบิณฑบาต

2.การนิมนต์พระสงฆ์ไปประกอบศาสนกิจนอกวัด ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ทหารที่ตั้งฐานอยู่ภายในวัดให้ทราบ เพื่อจัดกำลังในการรักษาความปลอดภัยตลอดการเดินทาง เจ้าหน้าที่ทหารจะได้ประเมินสถานการณ์ในเรื่องความปลอดภัยเป็นหลัก

3.การจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในวันสำคัญ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา งานอวมงคล หรือวันพระ ควรดำเนินกิจกรรมให้เสร็จก่อนค่ำ คือการร่นเวลาจัดให้เร็วกว่าปกติทั่วไป เช่น การเวียนเทียนในวันสำคัญซึ่งปกติจะเวียนเทียนในช่วงหัวค่ำ ก็ให้เลื่อนมาเป็นช่วงบ่ายแทน เพื่อให้ชาวบ้านที่ไปร่วมงานกลับถึงบ้านไม่ค่ำมากนัก

ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ต้องปรับเปลี่ยนไปเริ่มจากวิถีชีวิตประจำวัน ที่ต้องปฏิบัติกิจธุระให้แล้วเสร็จก่อนค่ำ ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่ต้องปรับเปลี่ยนโดยเริ่มประกอบพิธีกรรมเร็วขึ้น เช่นการประกอบพิธีเวียนเทียน พื้นที่ปกติจะเวียนเทียนรอบโบสถ์ช่วงค่ำ สำหรับวัดที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเริ่มเวียนเทียนช่วงเวลา 15.00-17.00 นาฬิกา ส่วนงานศพก็เช่นเดียวกัน ก่อนเกิดเหตุการณ์มักนิยมเผาศพช่วงตอนเย็น แต่พอมี

เหตุการณ์ป่วย ๆ ก็เริ่มพิธีเผาศพ เพื่อเมื่อเวลาเดินทางกลับบ้านให้กับผู้ที่มาร่วมงาน ด้านการเผยแพร่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในพื้นที่ปกติสามารถเดินทางไปเผยแพร่ได้สะดวก จะไปเผยแพร่ที่ไหนก็เดินทางไปได้ตามความเหมาะสม แต่สำหรับในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมาก ด้านสังคมสงเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นการไปสอนนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ การไปเยี่ยมผู้ป่วยตามบ้านเรือน การทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ หลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทางด้านสังคมสงเคราะห์สำหรับพระสงฆ์ก็ลดน้อยลง โดยมีตัวชี้วัดความศรัทธาของชาวพุทธมารถวิเคราะห์ได้ง่าย ๆ ก็คือจำนวนพุทธศาสนิกชนที่มาทำบุญที่ลดน้อยลงไปทุกปี ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ต้องปรับเปลี่ยนไปเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ และปรับเปลี่ยนการปฏิบัติศาสนกิจให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ใน 4 ด้าน คือ

- 1) วิธีการดำรงชีวิต
- 2) การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
- 3) การเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา
- 4) การสังคมสงเคราะห์

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

3. เพื่อศึกษาหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินการกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยรัฐให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

พระทรงเกียรติ ศรีจันทร์ (2552, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตชาวพุทธในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของชาวพุทธ 4 ด้าน ได้แก่ 1.ผลกระทบด้านศาสนพิธี ชาวพุทธไม่สามารถปฏิบัติศาสนกิจตามประเพณีนิยมได้ตามปกติได้แก่ การทำบุญ ใส่บาตร หรือการประกอบกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้เปลี่ยนแปลงเวลาในการประกอบพิธีกรรม 2.ผลกระทบด้านศาสนบุคคล ชาวพุทธบวชในพระพุทธศาสนามีจำนวนลดน้อยลง 3.ผลกระทบด้านศาสนวัตถุ ไม่มีทุนทรัพย์ที่จะมาก่อสร้างและซ่อมแซม เพราะว่าชาวพุทธทำบุญน้อยลง 4.ผลกระทบด้านศาสนธรรม การศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมของชาวพุทธในบางพื้นที่ได้รับความสนใจน้อยมาก เพราะไม่กล้าออกนอกบ้านกลัวอันตรายจากสถานการณ์ความไม่สงบที่จะเกิดขึ้น

ดร.ประสงค์ โตนด (2558,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้ (1)สาเหตุความขัดแย้งที่กระทบกับพระสงฆ์ ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นเกิดจากขบวนการแบ่งแยกดินแดน ต้องการทำร้ายและฆ่าพระสงฆ์เมื่อพระสงฆ์ออกไปบิณฑบาต และเดินทางไปทำศาสนกิจทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ศาสนาพุทธหมดไปจากพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหลังจากนั้นจะสถาปนาเป็นรัฐอิสลามขึ้นมาในพื้นที่แห่งนี้ (2)เกิดผลกระทบทางศาสนพิธีมากที่สุด เพราะการประกอบศาสนพิธีทางศาสนาพุทธต้องเปลี่ยนเวลาไปหมดทุกด้าน เช่น การเวียนเทียนต้องเปลี่ยนเวลาจากปกติทำพิธีในเวลากลางคืนก็ปรับเปลี่ยนเป็นเวลากลางวัน (3)แนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ ควรส่งเสริมพระสงฆ์ในด้าน การออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้นในสถานที่ต่าง ๆ

รองศาสตราจารย์สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และ พระมหาวิเชียร วชิรธมโม(2549,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในจังหวัด ยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า 1)ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจ จากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในด้านวิถีการดำรงชีวิต ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ด้านการเผยแผ่ หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และด้านการสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ 2)ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจ คือ จัดให้มีกำลังทหารคอยให้ความคุ้มครองความปลอดภัยเมื่อบิณฑบาตและประกอบพิธีกรรมตลอดจนปฏิบัติศาสนกิจอื่น ๆ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาควรมีการปรับเปลี่ยนเวลา และขั้นตอนเพื่อความปลอดภัย การเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ควรเผยแผ่เฉพาะในวัด และควรปรับเปลี่ยนรูปแบบในการเผยแผ่โดยใช้วิทยุชุมชน หรือเผยแผ่โดยใช้สื่อหนังสือหรือซีดีธรรมะแก่ประชาชน 3)ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการปฏิบัติศาสนกิจ คือ ต้องการให้รัฐช่วยเหลือความปลอดภัย ต้องการให้ช่วยด้านสวัสดิการด้านสาธารณสุขและปัจจัยที่ตามเหมาะสม และต้องการให้รัฐร่วมเป็นเจ้าของในการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนาทุกกิจกรรม

สรุปได้ว่า เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อทุกคนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้าน ข้าราชการ พนักงานลูกจ้างของรัฐ ไม่เว้นแม้กระทั่งกับพระสงฆ์ ผลกระทบต่อพระสงฆ์ส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิต การปฏิบัติศาสนกิจ ศาสนพิธีสำคัญที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญตามประเพณี ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติเป็นไป เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการและขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1.การศึกษาเอกสาร (Documentary research) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจวัตรของสงฆ์ มติที่ประชุม รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และงานวิจัยอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา

2.การสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) โดยคัดเลือก

กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงได้แก่เจ้าอาวาสและพระลูกวัด วัดละ 2 รูป ผู้นำชุมชนและตัวแทนจากหน่วยงานราชการประกอบด้วยเทศบาลตำบลตันหยงมัส ,องค์การบริหารส่วนตำบลตันหยงมัส, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 7 ซึ่งเป็นพื้นที่ ที่วัดตั้งประจำอยู่ทั้ง 4 วัด, ไรยาวัจกรประจำทั้ง 4 วัด, ชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่ใกล้วัดทั้ง 4 วัด, เจ้าหน้าที่ทหารที่ตั้งฐานอยู่ประจำในแต่ละวัดและ สารวัตรอำนวยการสถานีตำรวจภูธรระแงะ รวมจำนวนประชากรศึกษาทั้งหมด 25 รูป/คน เพื่ออธิบายและวิเคราะห์ให้เห็นถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ต่อการปฏิบัติศาสนกิจ แนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส และแนวทางส่งเสริมการดำเนินการกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยรัฐ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสัมภาษณ์สำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ และแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1)ผลกระทบด้านวิถีการดำรงชีวิต พระสงฆ์ไม่สามารถออกบิณฑบาตได้ ได้ปรับแนวทางโดยให้ชาวบ้านนำอาหารไปถวายที่วัดหรือบิณฑบาตในวัด 2)ผลกระทบด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พบว่าไม่สามารถประกอบพิธีกรรมได้ตามเวลาปกติได้ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนเวลา และรูปแบบในการประกอบพิธีกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยประกอบพิธีกรรมให้เสร็จก่อนค่ำทุกพิธีกรรม 3)ผลกระทบด้านการเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา พบว่า พระสงฆ์ออกไปเผยแผ่คำสอนพระพุทธาน้อยลง ไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ เพราะความไม่ปลอดภัยในการเดินทาง โดยสามารถเผยแผ่หลักคำสอนภายในวัดเท่านั้น 4) ผลกระทบด้านการสังคมสงเคราะห์ พบว่างานด้านการสังคมสงเคราะห์ทำได้น้อยลง เนื่องจากพระสงฆ์ขาดความมั่นใจในความปลอดภัย การสังคมสงเคราะห์จะจัดกิจกรรมที่ทำในวัดเท่านั้น เช่นการมอบทุนการศึกษา การสอนธรรมวันอาทิตย์ การอนุญาตให้ใช้สถานที่วัดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนแนวทางส่งเสริมการดำเนินการกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยรัฐ พบว่าแนวทางส่งเสริมการดำเนินการกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยรัฐ เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมตามช่วงเทศกาลต่าง ๆ ตามแนวทางวิถีของชาวพุทธศาสนิกชนเหมือนพื้นที่ปกติเสียส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถสนองความต้องการของพระสงฆ์และชาวบ้านในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ความไม่สงบได้ ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นก็จบกันไป เช่น กิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมวันสำคัญตามประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ

การอภิปรายผล

1)พบว่า ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ต้องเปลี่ยนไปใน 4 ด้าน ได้แก่ การดำรงชีวิตมีความปลอดภัยลดน้อยลง ออกบิณฑบาตไม่ได้ ด้านการประกอบพิธีกรรมที่ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ จนถึงกับบางครั้งต้องลดขั้นตอนของการปฏิบัติปรับเปลี่ยนเวลาให้เสร็จเร็วขึ้น ด้านการเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ทำได้แค่

เผยแผ่ในวัดเท่านั้น ด้านการสังคมสงเคราะห์ทำได้เฉพาะในวัดเท่านั้น

2) พบว่า ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบนั้น ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่เกี่ยวพันกันเป็นทอด ๆ กล่าวคือเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบต่อชีวิตของประชาชน ความหวาดระแวง ความหวาดกลัว ในการดำรงชีวิตก็มีมากขึ้น เมื่อประชาชนจะเดินทางไปทำบุญที่วัด ก็ย่อมเกิดความหวาดระแวงว่าจะเกิดอันตรายในขณะที่เดินทาง จึงส่งผลให้ประชาชนเข้าวัดทำบุญน้อยลง เมื่อประชาชนเข้าวัดทำบุญน้อยลง หรือไปบ้างเป็นบางครั้ง ปัจจัยที่พระสงฆ์จะนำไปทำนุบำรุงวัดก็ลดน้อยลงไปด้วย ทำให้ศาสนสถาน ต้องผูกพันไปโดยปริยาย อีกทั้งการเดินทางที่ไม่ค่อยปลอดภัย พระสงฆ์ก็ไปเผยแผ่หลักคำสอนทางพุทธศาสนาได้น้อยลง ทำได้แค่เผยแผ่หลักคำสอนอยู่แต่ภายในวัด ดังนั้นเมื่อพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่สามารถออกไปเผยแผ่ได้ ชาวบ้านก็就会有ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาลดน้อยลง ชาวบ้านทำบุญน้อยลง บวชน้อยลง ก็ส่งผลให้พระพุทธศาสนามีอายุสั้นลง

ข้อเสนอแนะ

1) ควรศึกษา การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหาร ปกครองสูงสุด มีบทบาทสำคัญมากที่สุดภายในวัด เป็นผู้จัดการจัดการทุกอย่าง ที่สำคัญเป็นผู้วางแผน กำหนดนโยบายว่าจะพัฒนาวัด พระสงฆ์ ในวัดให้เป็นรูปแบบใด อีกทั้งเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบจะบริหารจัดการวัด พัฒนาวัด พระสงฆ์ ชุมชน อย่างไรบ้าง

2) ควรศึกษา ผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะในปัจจุบันนี้ชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ถือว่า มีจำนวนน้อยมาก จะทำให้ทราบว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลกระทบต่อวิถีของชาวพุทธอย่างไรบ้าง และส่งผลกระทบที่เกี่ยวข้องต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร

บรรณานุกรม

- ทรงเกียรติ ศรีจันทร์.(2552).การศึกษาวิถีชีวิตชาวพุทธในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี .กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชน.
- ประสงค์ โตนด.(2558).การส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับปัญหาความขัดแย้งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ .การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 5: 2558 “การพัฒนางานวิจัย รากฐานสำคัญของไทย ก้าวไกลสู่เวทีสากล” 13
- ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี .(2560).ความขัดแย้งชายแดนใต้ในรอบ 13 ปี
จาก <https://www.deepsouthwatch.org/node/11053> ค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2561
- ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานการข่าว.(2561).สรุปจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปี 2560. ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์.
- ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานการข่าว.(2561). จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2560. ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์.
- สมบูรณ์ บุญฤทธิ์และวิเชียร วชิรธมโม.(2549).การศึกษาผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย